

**ТЕХНОЛОГІЗАЦІЯ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ ЯК УМОВА
ОПТИМІЗАЦІЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНСЬКОЇ СОЦІАЛЬНОЇ СЛУЖБИ
ДЛЯ МОЛОДІ ЖИТОМИРСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА**

У статті зроблено спробу соціально-педагогічного аналізу технології діяльності Студентської соціальної служби для молоді як новітньої структури соціальної допомоги молоді у системі освіти. За приклад автор бере практичну діяльність подібної структури у Житомирському державному університеті імені Івана Франка.

В статье сделана попытка социально-педагогического анализа технологии деятельности Студенческой социальной службы для молодежи как инновационной структуры социальной помощи молодежи в системе образования. В качестве примера автор рассматривает деятельность аналогичной структуры Житомирского государственного университета имени Ивана Франко.

The article deals with the socio-pedagogical analysis of the technology activity at Students Social Youth Service as the newest structure of youth social help in educational system. As the example the author took practical activity of the similar service at Zhytomyr State University named after Ivan Franko.

Із філологічної точки зору поняття «технологія» вживали з XVIII ст. для характеристики процесу навчання катехізисного читання. На сучасному етапі це поняття розглядається у вузькому та широкому розумінні. У першому випадку поняття «технологія» визначається таким чином:

- Сукупність знань про засоби обробки матеріалів, виробів і методи здійснення будь-яких дій;

- Сукупність операцій, здійснюваних певним чином у певній послідовності, із яких складається процес обробки матеріалів або виробів.

У широкому розумінні технологію розглядають як систему засобів організації і упорядкування цілеспрямованої практичної діяльності у співвідношенні з метою, специфікою, логікою процесу трансформації того чи іншого об'єкта. У сфері матеріального виробництва поняття «технологія» закріпилося міцно, а от поняття «соціальна технологія» набуло визнання не одразу. Можна виділити такі етапи становлення цього поняття:

I етап (40-ві роки ХХ ст.) – з'явився термін «технології в освіті».

II етап (50-ті роки ХХ ст.) – термін уточнено: «технології освіти».

III етап (70-ті роки ХХ ст.) – з'являється остаточний варіант «педагогічні технології»

IV етап (80-ті роки ХХ ст.) – завершується дискусія про педагогічні технології у вітчизняній педагогіці.

V етап – у науковий обіг увійшло поняття «технології соціально-педагогічної діяльності», під яким розуміють систему послідовних дій професіонала, спрямованих на вирішення певного соціально-педагогічного завдання або проблеми. Питаннями технологізації соціально-педагогічної діяльності займаються О.В. Безпалько, І.Д. Зверева, А.Й. Капська, О.Г. Карпенко, Л.І. Міщик, Р.В. Овчарова, С.Я. Харченко, Є.І. Холостова та ін.

Метою нашого дослідження є розгляд сутності та специфіки технологізації діяльності Студентської соціальної служби для молоді Житомирського державного університету імені Івана Франка.

Проблеми впливу соціального середовища на формування особистості студента та соціального становлення студентської молоді розглядаються у працях Н.П. Бондаренко, М.П. Іщенка, А.Й. Капської, Л.Г. Коваль, В.А. Сапогова, Н.Ф. Романової, С.Ю. Шатенко та ін.

Восьмого липня 2003 року було затверджено Положення про Студентську соціальну службу для молоді (далі СССМ) Житомирського державного педагогічного університету імені Івана Франка. Цим документом було проголошено мету, завдання, напрямки діяльності спеціалізованої служби.

Мета діяльності СССМ в університеті: реалізація державної молодіжної політики; надання соціальних послуг та соціальної допомоги студентам, студентським сім'ям; розв'язання соціальних проблем та поліпшення становища студентства; спрямування діяльності на соціальну адаптацію студентської молоді, здійснення соціальної профілактики, соціального патронажу, соціального обслуговування, соціальної реабілітації студентської молоді; розвиток інтелектуальних та творчих здібностей студентської молоді та забезпечення потреб особистості у творчій самореалізації.

Якщо брати до уваги класифікацію видів та типів соціальних технологій, то *за ступенем новизни* сама організація даної структури була інноваційною як для України взагалі, так і для вищих навчальних закладів зокрема. До інновацій слід віднести і деякі аспекти організації названої СССМ, а саме:

1. Напрямки соціальної роботи СССМ пов'язані з науково-методичною роботою кафедри соціальної педагогіки та педагогічної майстерності університету:
 - запровадження інноваційних технологій, форм і методів соціальної роботи з різними категоріями студентської молоді;
 - розробка пропозицій щодо удосконалення роботи професорсько-викладацького складу зі студентською молоддю;
 - проведення наукових, соціально-психологічних, психолого-педагогічних досліджень соціально-економічного становища, ціннісних орієнтацій, життєвих планів студентів, їх готовності до життя в соціумі. Використання результатів досліджень у практиці соціальної роботи;
 - створення творчих колективів, метою діяльності яких є розробка методичних рекомендацій та методичного забезпечення роботи університету з питань соціальної підтримки молоді;
 - організація науково-практичних конференцій та семінарів, нарад із питань профілактики, допомоги, реабілітації та надання соціальних послуг молоді, студентським сім'ям.

- апробація, рецензування, підготовка рекомендацій щодо практичного застосування нових методичних, статистичних, екологічних, інформаційних матеріалів та пропозицій ректорату університету й соціальним службам щодо розв'язання соціальних проблем;

- створення інформаційного банку даних Студентської соціальної служби для молоді;

- замовлення та впровадження у життя наукових досліджень у сфері соціальної роботи зі студентською молоддю.

2. Принципово новим можна вважати напрямок діяльності СССМ: «сприяти працевлаштуванню та вторинній зайнятості студентської молоді», що був уведений за ініціативою ректоратом університету.

3. Права СССМ у Положенні були доповненні додатковими повноваженнями перед ректоратом університету.

4. Варто звернути увагу і на особливості управління та підпорядкування СССМ. За розробленим Положенням:

- керівник СССМ призначається і звільняється з посади ректором університету;

- для забезпечення організації науково-методичної роботи та психологічного консультування в СССМ повинні бути посади заступника з науково-методичної роботи та психолога, що призначаються наказом ректора. Крім того, з метою виконання різноманітних видів соціальних послуг, до роботи служби залучаються викладачі навчального закладу, що враховується у загальний обсяг навчального навантаження;

Вважаємо за необхідне зазначити переваги та недоліки такої організації управління перед традиційним підпорядкуванням студентських соціальних служб міським або обласним соціальним службам (див. Таблиця 1):

Таблиця 1.

Переваги	Недоліки
----------	----------

Відносна автономія і можливість здійснювати самостійну діяльність.	Неможливість оплатити роботу основного складу СССМ.
Фінансова допомога з боку ректорату.	Неможливість оплатити витрати на заробітну плату залучених працівників служби на підставі трудової угоди.
Створення власної науково-методичної лабораторії.	Складність у залученні фахівців для створення різноманітних підрозділів.
Використання сил волонтерського загону на власний розсуд адміністрації СССМ.	Складності в узгодженні питання проведення заходів у межах міста та області.
Підписання угод про співпрацю із соціальними партнерами.	Відсутність постійної фінансової підтримки, пошук спонсорів.
Створення різноманітних підрозділів, які відповідають потребам даного закладу.	

У процесі роботи нами використовувалися як традиційні технології організації соціальної служби (Телефон Довіри, соціальний відеолекторій, тренінгові заняття, випуск газети, розробка соціальної реклами тощо), так й інноваційні (принципово нові не тільки для організації соціальної роботи, а й для виховної роботи у вищому навчальному закладі) – Молодіжний центр праці, Центр гендерної освіти, волонтерський загін, вулична соціальна робота, програми на студентському радіо, фотостудія тощо.

За критерієм переважаючої діяльності у роботі Студентської соціальної служби використовуються:

Консультаційні технології. На початку жовтня 2003 року було розпочато підготовку 45 студентів-волонтерів СССМ, які пройшли діагностичний відбір,

до роботи на «Телефоні Довіри» (далі ТД). Викладачами кафедри розроблена довгострокова програма підготовки. На сьогодні підготовлено вже два випуски консультантів. Крім консультантів-волонтерів, телефонні індивідуальні та групові консультації надають спеціалісти соціальної сфери та лікарі (психіатр, гінеколог, дерматолог тощо), про спеціалізовані «гарячі лінії» за їх участю попередньо розповсюджується інформація.

Посередницькі технології. Керівництво СССМ та кафедри соціальної педагогіки та педагогічної майстерності підписали угоду з 20 соціальними партнерами, які допомагають у вирішенні проблем студентства ВНЗ. Серед установ-партнерів: Житомирський обласний центр соціально-психологічної реабілітації дітей, Обласний центр ресоціалізації наркозалежної молоді «Твоя перемога», Житомирський обласний медичний консультативно-діагностичний центр та ін.

Ігрові технології застосовуються у процесі навчання консультантів ТД, під час тренінгів особистісного та професійного зростання (переважно саме рольові ігри), а також під час соціальних заходів, що проводяться студентами у загальноосвітніх школах, дитячих будинках, соціальних установах.

Психотерапевтичні технології. За допомогою залучених спеціалістів проводяться консультації та сесії з сінемалогії, арт-терапії тощо.

Технології проведення тренінгів. На базі СССМ вже третій рік діє Інститут професійної адаптації для студентів I-V курсів спеціальності «Українська мова і література та соціальна педагогіка», «Практична психологія. Соціальна педагогіка», «Соціальна педагогіка. Музика», «Соціальна педагогіка. Історія», у рамках якого проводяться тренінгові заняття для формування професійно-практичних навичок майбутнього соціального педагога та психолога.

Організація дозвілля. Для волонтерів Студентської соціальної служби регулярно організовуються пільгове відвідування кінотеатрів та театрів, корпоративні вечоринки, екскурсії.

Технологія проектування, моделювання. У роботі СССМ розроблені і активно застосовуються технології волонтерства, технології первинного та вторинного працевлаштування через Молодіжний центр праці, технології професійної підготовки через Інститут професійної адаптації тощо.

За спрямованістю на перетворення оточуючого середовища, яке перебуває під опікою СССМ, можна виділити так звані середовищні технології оздоровлення соціального середовища студентства (технології профілактики негативних явищ у молодіжному середовищі (циклові лекції, масові акції, індивідуальні корекційні заняття), технології вирішення конфліктних ситуацій (лекції, тренінги, індивідуальні консультації) тощо.

За кількістю підопічних, включених у процес реалізації соціально-педагогічних технологій, застосовуються індивідуальні, групові, масові.

За ступенем практичного включення у роботі СССМ представленні кабінетні технології, що отримані в результаті інформаційно-логічного аналізу ситуації; лабораторні технології, отримані в експериментальних умовах; польові – в результаті реальної роботи у суспільному середовищі.

За класифікацією Л. Дяченко [1, с.25], технологізація соціально-педагогічної діяльності Студентської соціальної служби для молоді позначилася на всіх територіально-суспільних рівнях:

Макротехнології (технології рівня суспільства, регіону, області). Колектив СССМ у 2007 році отримав почесний диплом Десятої Ювілейної міжнародної виставки навчальних закладів «Сучасна освіта в Україні – 2007 року» за творчий внесок в удосконалення процесу навчання і виховання молоді. Університетський волонтерський загін у 2006 році брав активну участь у обласній акції Фонду «Серце до серця» зі збору коштів на придбання апаратури для лікування дітей із вадами слуху.

Мезотехнології (технології рівня міста, населеного пункту). Щороку 2 грудня волонтери СССМ беруть активну участь у свічковій ході, присвяченій Міжнародному Дню боротьби з рабством. Силами СССМ 31 травня 2007 року

до Всесвітнього Дня боротьби проти тютюну була проведена міська акція серед торговців тютюновими виробами. Кращі волонтери СССМ беруть активну участь у міському конкурсі «Волонтер року».

Мікротехнології (розраховані на суспільні процеси на мікрорівні). Щорічно СССМ проводить марафон «Подаруй дитині радість» до Дня Святого Миколая (зібрані подарунки передаються у дитячі будинки, приймальник-розподільник, притулок для неповнолітніх тощо), новорічні вистави у притулку для неповнолітніх та спецшколах міста, поздоровлення Діда Мороза та Снігуроньки для дітей викладачів та співробітників університету, тижні правових знань для школярів.

У перспективі організації роботи Студентської соціальної служби для молоді планується:

- активно включати у роботу СССМ діагностичні соціально-педагогічні технології;

- удосконалити методику підготовки волонтерів ТД, технологію телефонного консультування з врахуванням умов та особливостей роботи даного структурного підрозділу СССМ;

- розробити та теоретично обґрунтувати діяльність Молодіжного центру праці при СССМ університету;

- покращити роботу Інституту професійної адаптації при СССМ;

- більш активно застосовувати технології дозвілля як волонтерів, так і оточуючого середовища, що перебуває під опікою Студентської соціальної служби для молоді.

Список використаної літератури

1. Никитина Н.И. Методика и технология работы социального педагога: учеб. пособие для студентов пед. училищ и колледжей, обучающихся по специальности «Соц. педагогика». – М.: Гуманитар. изд.центр ВЛАДОС, 2007. – 399 с.